

FÖLDRAJZ

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. október 14. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A **feladatlap** megoldására felhasználható időkeret **240 perc**. A megoldáshoz **nem használhatja a középiskolai atlaszt**.

Amennyiben szükséges, **használja a zsebszámológépet, körzőt, vonalzót**, de a feladatlapban **tüntesse fel a megoldás menetét is!**

A feladatokat **tetszőleges sorrendben** oldhatja meg.

Először figyelmesen **olvassa el** a feladatokban megfogalmazott kérdéseket, majd **gondolja át** válaszát, és azt **tintával (tollal) írja be** a megfelelő helyre! Ha szükséges, a megoldást javíthatja, de a nem egyértelmű áthúzás, javítás, valamint ceruzával történt beírás esetén az adott feladatrészre nem kaphat pontot.

Mindig a feltett kérdéseknek megfelelően válaszoljon! Az elvártnál több válasz (pl. kettő helyett három példa megnevezése) nem jár többletponttal.

Az egyes feladatok megoldásával **elérhető** maximális **pontszámról**, illetve a részpontszámokról a feladatok mellett/után feltüntetett pontok tájékoztatnak. Kérjük, hogy a **szürke négyzetekbe** semmit **ne írjon!**

Azoknál a feladatoknál, ahol a **lehetséges helyes válaszok számánál többet ír be**, az **pontlevonással jár!**

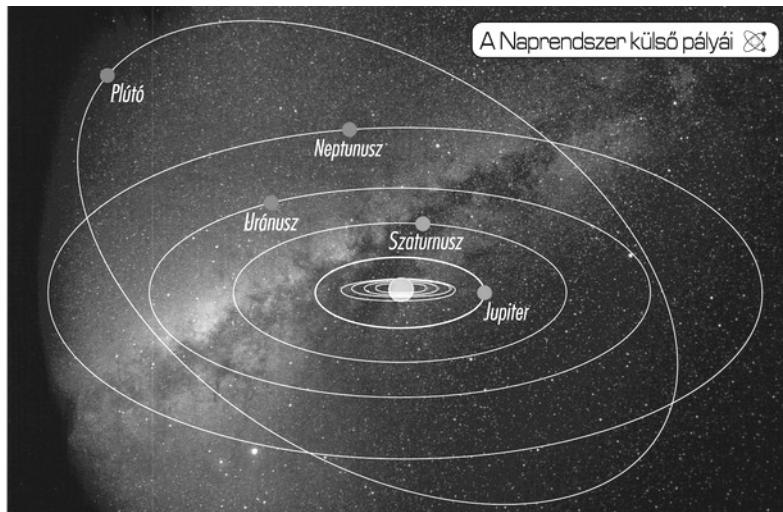
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Oldja meg a csillagászati földrajzi feladatokat!

a) Tanulmányozza a táblázatot és az ábrát, majd válaszoljon a kérdésekre!

Fogalmazzon meg három okot, amely indokolja, hogy a Plútót kivették a bolygók csoportjából!

Bolygók és a Plútó	A Naptól való átlagos távolság (10^6 km)	Átmérő (km)	Tömeg (Föld=1 egység)	Sűrűség (g/cm ³)
Merkúr	58	4 878	0,06	5,43
Vénusz	108	12 103	0,81	5,25
Föld	149	12 742	1,00	5,52
Mars	228	6 778	0,11	3,95
Jupiter	778	142 984	318,00	1,33
Szaturnusz	1 428	114 632	95,20	0,69
Uránusz	2 872	50 532	14,50	1,29
Neptunusz	4 500	50 069	17,10	1,64
Plútó	5 900	2 300	0,02	2,03

Hol helyezkedik el a legtöbb kisbolygó keringési pályája a Naprendszerben?
(A kisbolygók az ábrán nem szerepelnek.)

4 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- b) Válaszoljon a képpel kapcsolatos kérdésekre! A kép az északi félgömb csillagainak mozgását mutatja.

1. Mi a neve a képen nyíllal jelölt helyen található csillagnak?
.....
2. Nevezze meg azt a csillagképet, amelynek segítségével könnyen megtalálhatjuk az égbolton ezt a csillagot!
.....
3. Ha arccal a nyíllal jelölt csillag felé fordulunk, akkor melyik égtáj található a jobb kezünk irányában?
.....
4. Ha ezt a csillagot a horizont felett 50° -ban látjuk, akkor melyik szélességi körön tartózkodunk?
.....
5. Milyen magasan delel a Nap június 22-én az é.sz. 47° -án?

A számítást itt végezze!

Delelési magasság:

6 pont	
--------	--

c) Válaszoljon a kérdésekre!

1. Melyik holdfázis idején alakul ki?

holdfogyatkozás:

napfogyatkozás:

2. Miért nincs minden nap fogyatkozás, amikor a megfelelő holdfázisban vagyunk?

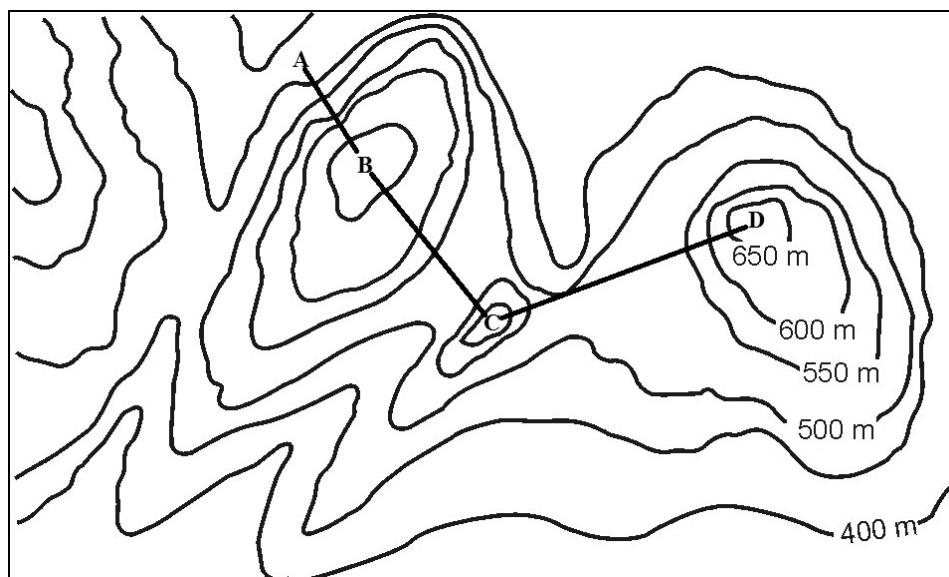
.....

3 pont

13 pont

2. Oldja meg a térképészeti ismeretekkel kapcsolatos feladatokat!

a)

Mely domborzatábrázolási módot alkalmazták a fenti térképrészlet készítésekor?

Nevezzen meg két egyéb domborzatábrázolási módot!

.....

3 pont

- b) Az A, B, C, D pontokat érintve tűrázik. Melyik lesz a legmeredekebb útszakasz?

..... pontok közötti

Miből következtetett erre?

Melyik hegytető magasabb, a D vagy a C betűvel jelölt? Írja a betűt a vonalra!

3 pont

- c) Mekkora távolságot tett meg a valóságban, ha a térképen 24 cm a teljes útvonal hossza és a térkép méretaránya $1 : 10\,000$?

A számítást itt végezze!

Távolság: km

2 pont

- d) Méretarányát tekintve melyik csoportba tartozik a térkép? Húzza alá a megfelelőt!

kis méretarányú, közepes méretarányú, nagy méretarányú

Tartalmát tekintve melyik csoportba tartozik a fenti térkép? Húzza alá a megfelelőt!

tematikus, topográfiai, földrajzi

2 pont

10 pont

3. Olvassa el a leírásokat, majd oldja meg a feladatokat!

- a) Nevezze meg a meghatározások segítségével az alábbi vegyület különböző megjelenési formáit a közetburokban!

1. Üledékes közet, melyet túlnyomó részt ez a vegyület alkot.

¹ See also the discussion in the previous section.

2. Atalakult közet, melyre ez a vegyület jellemző.

.....

2 pont

b) Nevezze meg az alábbi vegyület mennyisége alapján meghatározható kiömléses vulkáni kőzeteket!

1. Az a közet, amelyben a vegyület aránya: 52% – 65%
.....
 2. Az a közet, amelyben a vegyület aránya: nagyobb mint 65%
.....
 3. Az a közet, amelyben a vegyület aránya: kisebb mint 52%

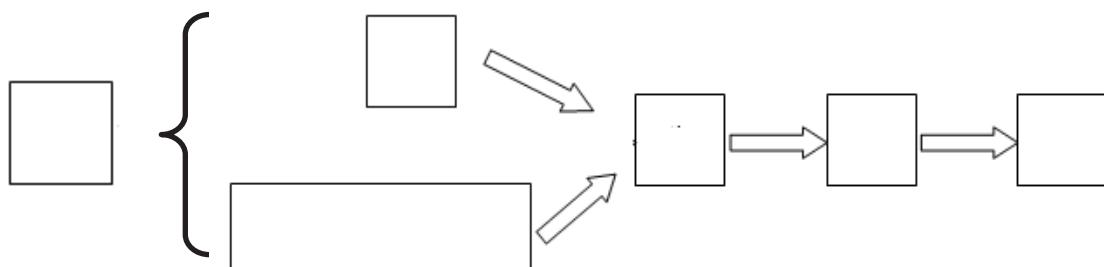
3 pont

5 pont

4. Oldja meg az üledékes kőzetekkel kapcsolatos feladatokat!

a) Állítson össze logikai sort az üledékes közletek egyik csoportjának keletkezéséről a hiányos szókészlet felhasználásával! Írja a fogalmakat jelölő sorszámokat a megfelelő helyre! Írja be a szókészletben nem szereplő, hiányzó fogalmat is!

1. felhalmozás
 2. közötté válás
 3. lepusztulás
 4. mállás
 5. szállítás

6 pont

- b)** Nevezze meg az üledékes közetek keletkezés szerinti típusait! Írja a típusok nevét a vonalra!

.....

Helyezze el az alábbi közeteket a típusokba! Írja a közetek sorszámát a megfelelő típus alá a cellákba! *Nem tud minden közetet elhelyezni, de van olyan közet, amely több helyre is írható. A lehetségesnél több közet sorszámának beírása azonban pontlevonással jár.*

1. andezittufa, 2. kőszén, 3. mészkő, 4. agyag, 5. kőszó, 6. gránit, 7. lösz

9 pont	
--------	--

15 pont	
---------	--

5. Oldja meg az áramló levegő irányának változásával kapcsolatos feladatokat!

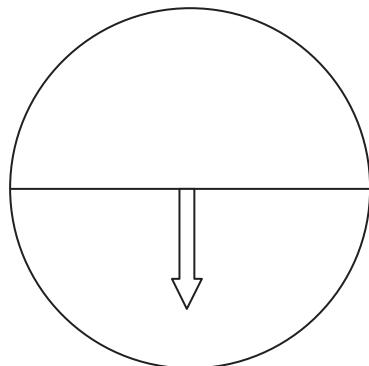
- a)** Mely, a földi mozgások kialakításában szerepet játszó erőre ismer a leírás alapján?

A képen lévő játszótéri körforgón egymással szemben ülő gyerekek labdát dobálnak egymásnak. Amikor a hinta nem forog, akkor a labdát elkapja a dobó gyerekkel szemben ülő, azonban forgás közben már nem.

1 pont	
--------	--

b)

Milyen irányba téríti ki ez az erő a déli félgömbön a nyíl irányába mozgó légtömeget? Rajzolja be a megfelelő irányba mutató nyílat!

1 pont

- c) Hogyan befolyásolja ez a jelenség a mérsékelt övezetben kialakult ciklonok mozgását az északi félgömbön?

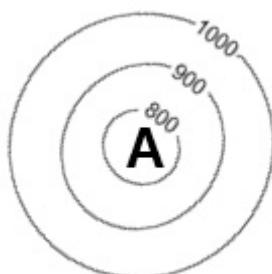
Melyik égtáj irányába térülnek el a ciklonok?

Mi ennek a következménye?

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

2 pont

- d) Rajzolja be, milyen irányba mozog a felszín közelében a levegő a ciklon belséjében az északi félkörgömbön!

1 pont

Hogyan nevezzük a trópusi ciklonokat?

1. a Csendes-óceán északi medencéjében:

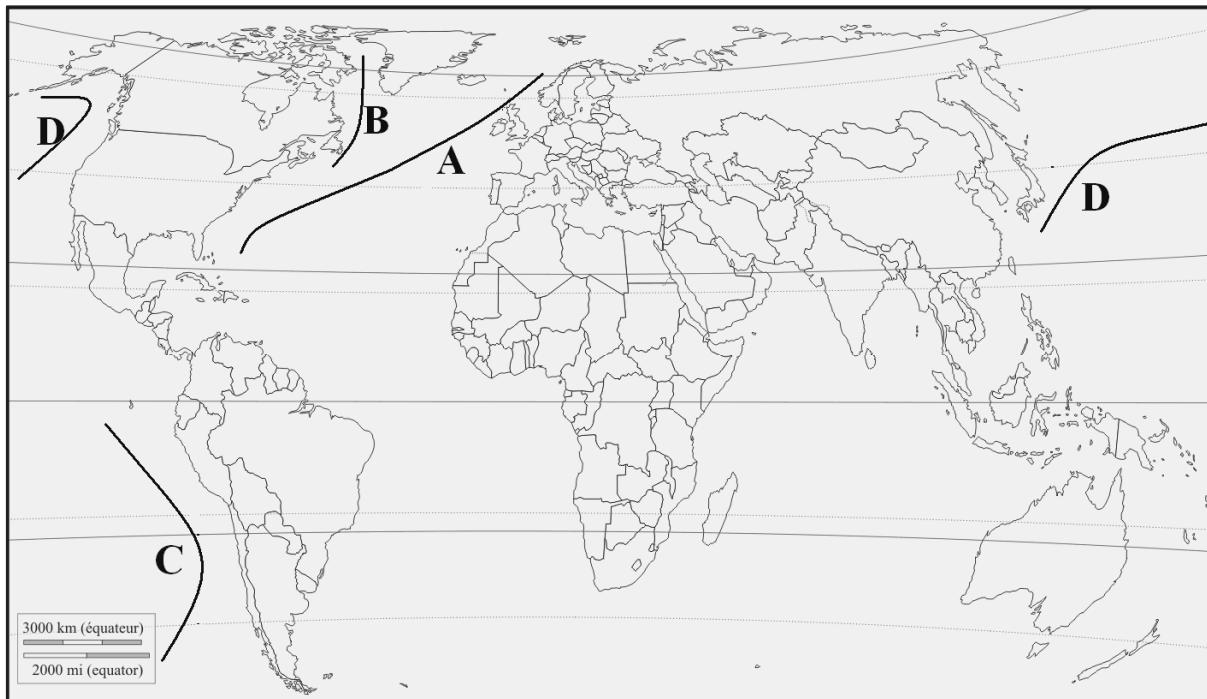
2. a Karib-tenger medencéjében:

2 pont

7 pont

6. Oldja meg a tengeráramlásokkal kapcsolatos feladatokat!

- a) Az alábbi térképen a fekete vonalak a tengeráramlások leegyszerűsített mozgását jelölik. A vonalakról azonban lemaradtak a mozgás irányát mutató nyílak végződései. Egészítse ki a térképen a nyílakat a megfelelő irányba mutató végződéssel!

4 pont

- b)** Nevezze meg az A, B, C, D betűkkel jelölt tengeráramlásokat!

A: C:

B: D:

Mit nevezünk hőmérsékleti anomáliának?

Hogyan kapcsolható ez a tengeráramlásokhoz?

A környezetéhez képest milyen hőmérsékletű vizet szállít a C betűvel jelölt áramlás?

8 pont

12 pont

7. Oldja meg a forró övezethez kapcsolódó feladatokat!

Egészítse ki a táblázatot a megadott adatok, fogalmak felhasználásával! Írja a táblázatba a sorszámok mellé a megfelelő betűjelet! *Nem mindegyik számhoz tartozik megadott adat vagy fogalom. Az ezekhez a számokhoz tartozó megoldásokat önállóan kell beírnia!*

- A)** 250–1500 mm, **B)** 250 mm alatt, **C)** 1 évszak, **D)** 2 évszak (meleg esős, forró száraz),
E) 2 évszak (meleg száraz, forró száraz), **F)** 3 évszak, **G)** a passzát szélrendszer fel- és leszálló ága, **H)** a passzát szélrendszer leszálló ága, **I)** a passzát szélrendszer felszálló ága

Éghajlati öv	Terület/vidék	Az éghajlatot meghatározó légmozgás	Évszakok	Évi csapadék (mm)
1.	-----	2.	3.	1500 felett
4.	-----	5.	6.	7.
Térítői	-----	8.	9.	10.
-----	11.	12.	13.	1500 felett

13 pont	
----------------	--

8. Döntse el, hogy igazak vagy hamisak a következő megállapítások! Írjon I betűt az igaz, és H betűt a hamis megállapítások sorszáma elő!

- 1. A nagyvárosok slumosodott térségei a város-rehabilitációnak köszönhetően ismét vonzó lakóhelyekké válnak.
- 2. A legtöbb tízmillió fönél népesebb metropolisz a fejlődő országokban található.
- 3. Az agglomerációk az elővárosodás folyamata során is kialakultak.
- 4. A bolygóvárosokat alvárvárosoknak is nevezik.
- 5. A megalopolisz (mamutváros) a nagyvárosok agglomerációinak összeolvadásával alakult ki.
- 6. A tanya a mozgékony szóránytelepülések csoportjába tartozik.
- 7. A legkevésbé urbanizálódott térség Latin-Amerika.
- 8. A városrobbanás először Európában indult meg a 18. század második felében.
- 9. A városiasodás a falvak várossá nyilvánítását jelenti.
- 10. A városodás folyamatát a falusi népesség városba költözése is elősegíti.
- 11. A fejlett világ országaira napjainkban már az ellenvárosodás folyamata jellemző.

11 pont	
----------------	--

9. Válaszoljon a kőolajtermeléssel kapcsolatos kérdésekre!

a)

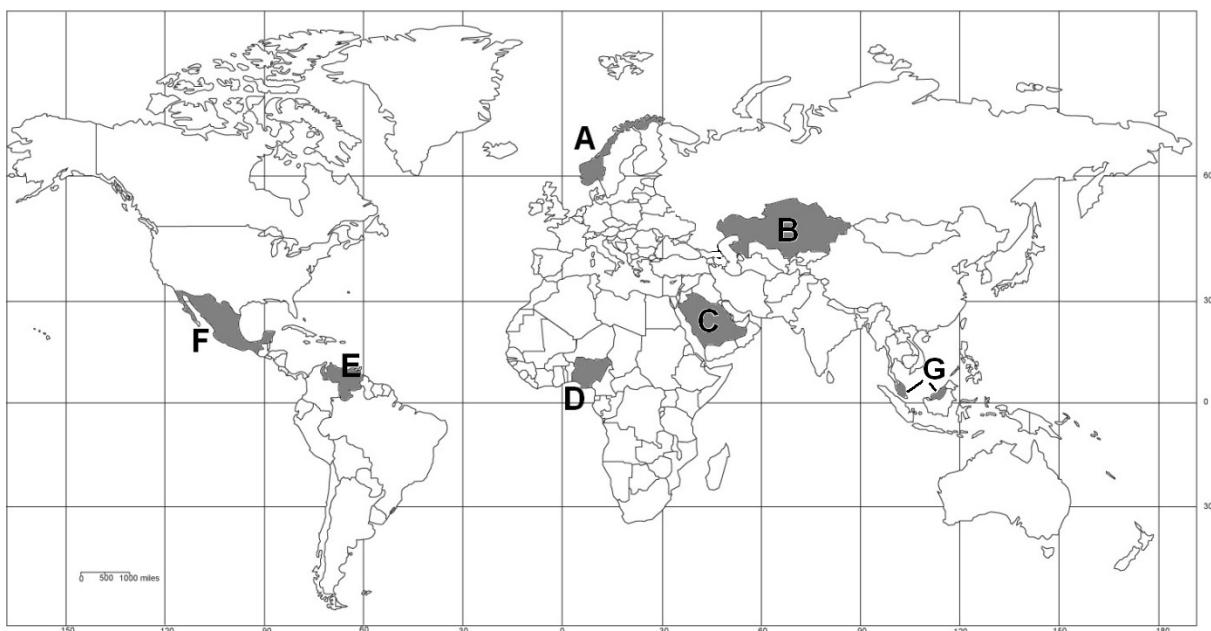
1. Miből keletkezik a kőolaj?

.....

Nevezze meg azt az öblöt, amely közelében található Földünk jelenleg ismert legnagyobb olajkészlete!

4 pont

b) Nevezze meg a térképen nagybetűkkel jelölt jelentős kőolajtermelő országokat!

A:

B:

C:

D:

E:

F:

G:

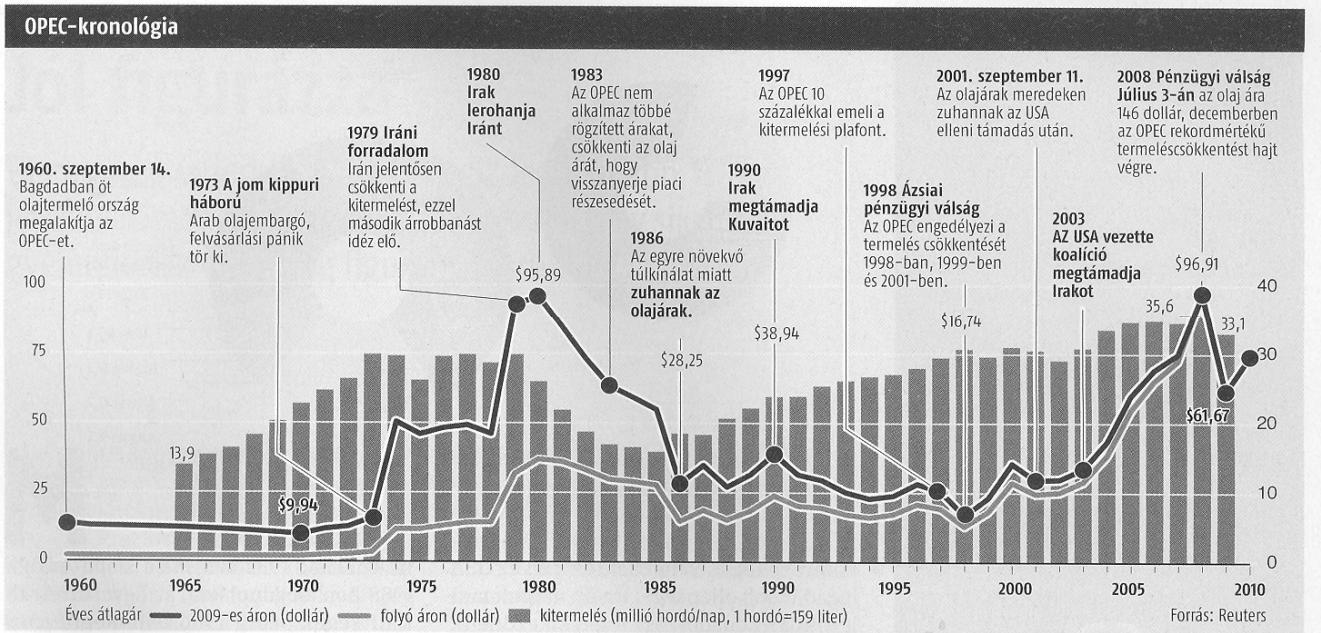
Melyik ország bányássza a legtöbb kőolajat a térképen betűkkel jelölt országok közül?

8 pont

c) Válaszoljon a kérdésekre a szemelvény, a képek és az ábra alapján!

„1973. november 25-én, egy vasárnap a Németországban az autógyártás világ elvonala között tartozó Németországban az utcák elnéptelenedtek. Eltűntek az autók a forgalomból (fotó), mert járművezetési tilalmat vezettek be, szimbolikusan így kívántak négy vasárnapon át takarékoskodni.” (Lásd az alábbi képeket!)

1. Mit jelent az „olajárrobbanás” kifejezés?

-
2. Mikor következett be az első olajárrobbanás?.....
 3. Hogyan hathat egy délnyugat-ázsiai háborús helyzet a kőolaj világpiaci árára? Fogalmazzon meg egy lehetséges „forgatókönyvet”!
-
-

4. Milyen hatással van a kereslet növekedése a kőolaj világpiaci árára?

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

5. Nevezzen meg két ázsiai országot, amelynek gyorsan fejlődő gazdasága sok import kőolajat használ, ezért jelentősen befolyásolja a kőolaj világpiaci árát!

.....

6. A világ legnagyobb és legtöbb bevétellel rendelkező transznacionális vállalatai között több olyan van, amelyik kőolajtermelő és egyben kőolaj-feldolgozó. Nevezzen meg ezek közül egyet!

.....

-

.....

8. A kőolajár-robbanás szerepet játszott sok ország eladósodásában azzal, hogy olcsón lehetett hitelhez jutni.

Mit jelent az olcsó hitel kifejezés?

Miért volt olcsó a hitel?

Mi az ismert rövidítése a kőolaj-exportáló országokat tömörítő nemzetközis szervezetnek?

13 pont

25 pont

10. Oldja meg a gazdasági élettel kapcsolatos feladatokat!

- a) Egészítse ki a mondatot a szókészlet felhasználásával! *Egy fogalom többször is felhasználható.*

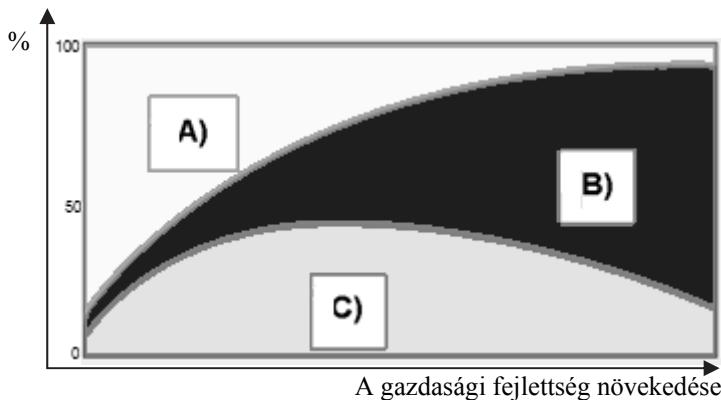
kereslet, kínálat, növekszik, csökken

Ha egy adott termék iránt hosszabb távon a, akkor a termék ára Amikor az adott termékből a gyártók már többet gyártanak, nagyobb lesz a, és ha ez nagyobb lesz, mint a, akkor a termék ára

Milyen típusú gazdaságirányítási rendszer ármeghatározását fogalmazza meg a fenti mondat?

7 pont	
--------	--

- b) Az ábra a gazdaság egyes szektorainak a jelentőségét mutatja a gazdasági fejlettséggel összefüggésben. A betűk a szektorokat jelölik. Tanulmányozza az ábrát, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatot!

Nevezze meg a betűkkel jelölt gazdasági szektorokat!

A: B: C:

3 pont

- c) Mi jellemző a posztindusztriális (ipar utáni) gazdaságra? Válassza ki a szókészletből a szempontoknak megfelelő egy-egy tulajdonságot! *A lehetséges helyes válasznál több megadása pontlevonással jár.*

kutatás+fejlesztés, tőkeigényes tevékenységek, szaktudást igénylő ágazatok, ipari termékek, információs és szellemi szolgáltatások, termelékenység, nyersanyagigényes ágazatok, a természeti erőforrások minősége,

Szempontok	Posztindusztriális (ipar utáni) társadalom jellemzői
A vezető gazdasági ágazatok jellege	
A gazdaság piacképes, keresett tevékenységei	
A gazdasági fejlődést segítő legfőbb tényező	

3 pont

13 pont

<input type="text"/>									
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

11. Írja az adott állításhoz tartozó földrajzi név vagy nevek betűjelét a négyzetekbe!

1. Tengeri kikötőváros:

- A) Vilnius
- B) Tallinn
- C) Göteborg
- D) Podgorica

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

2. Deltatorkolata van:

- A) Szajna
- B) Pó
- C) Volga
- D) Ebro

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

3. Az Északi-tengerbe ömllik:

- A) Elba
- B) Odera
- C) Visztula
- D) Rajna

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

4. Országhatáron fekvő tó:

- A) Ladoga-tó
- B) IJssel-tó
- C) Boden-tó
- D) Genfi-tó

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

5. Országok közötti határfolyó:

- A) Volga
- B) Odera
- C) Elba
- D) Rajna

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

6. Az Ob partján fekvő város:

- A) Jekatyerinburg
- B) Krasznajarszk
- C) Novoszibirszk
- D) Uszty-Ilimszk

<input type="text"/>

7. Az Uráli-körzet déli központja:

- A) Cseljabinszk
- B) Volgográd
- C) Jekatyerinburg
- D) Nyizsnyij Novgorod

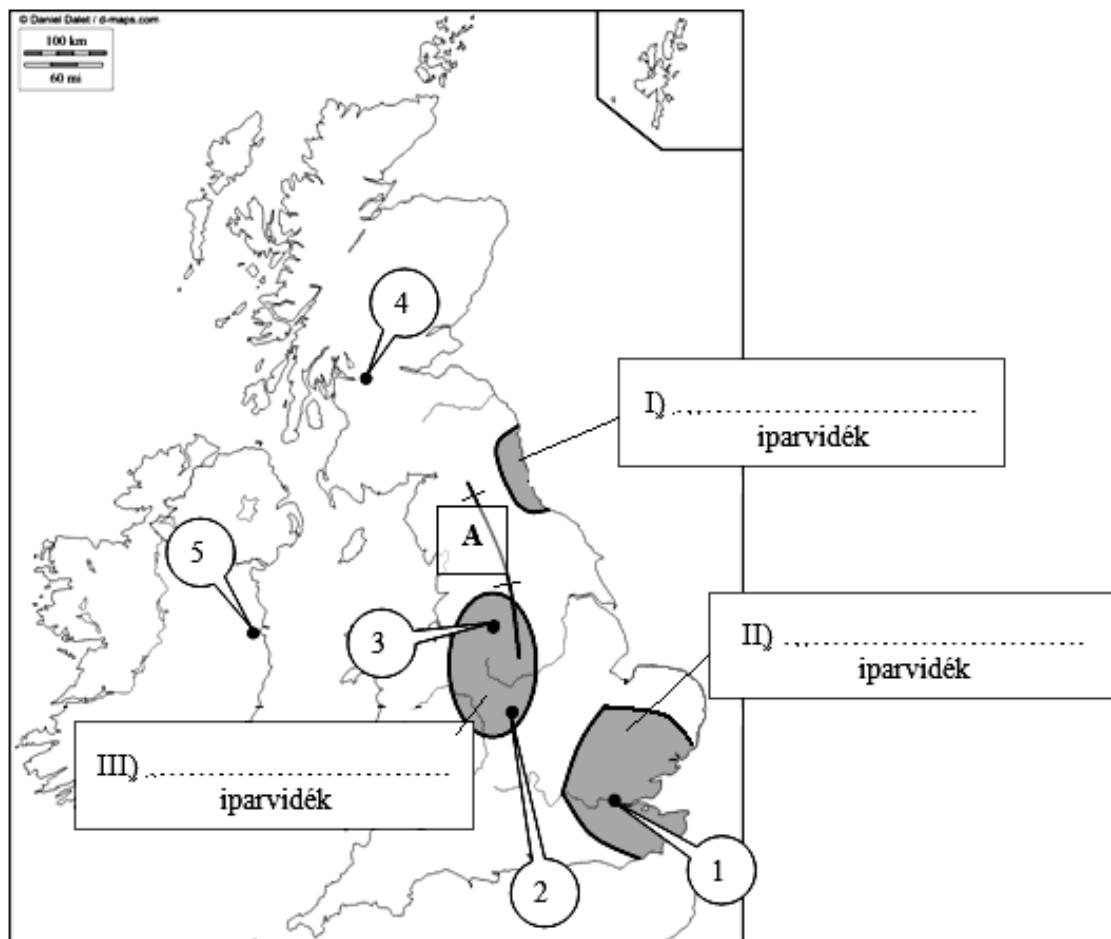
<input type="text"/>

8. Fontos fekete-tengeri kikötőváros:

- A) Odessa
- B) Galați
- C) Trieszt
- D) Constanța

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

15 pont

12. Tanulmányozza a térképvázlatot, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Írja a térképvázlatba bejelölt iparvidékek nevét a római számok utáni vonalra!

Nevezze meg a térképvázlatban számokkal jelölt városokat!

1: 2:

3: 4:

5:

Nevezze meg a térképvázlaton **A** betűvel jelölt hegységet!

9 pont	
---------------	--

<input type="text"/>											
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

13. Tanulmányozza az alábbi térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatot!

a) Nevezze meg az ábrán számokkal jelölt városokat!

- 1: 2:
 3: 4:
 5:

5 pont

<input type="text"/>

b) Jelölje a térképvázlatba a megfelelő nagybetűk beírásával a vízrajzi elemeket!

- A: Huron-tó
- B: Ontario-tó
- C: Erie-tó
- D: Colorado folyó

4 pont

<input type="text"/>

9 pont

<input type="text"/>

14. Mely földrajzi fogalmakra, tájakra vagy nagyszerkezeti egységre vonatkoznak a jellemzők? Írja a megfelelő választ a jellemzők mellé a táblázatba!

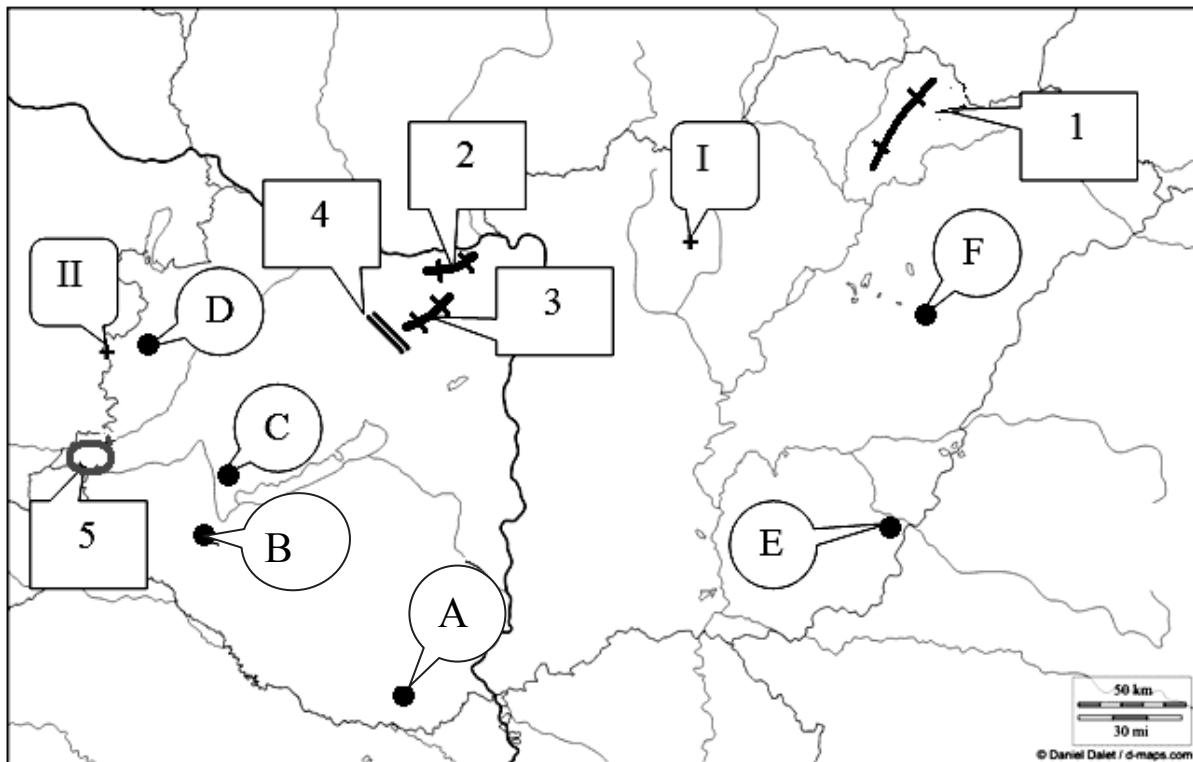
Jellemzők	Földrajzi név, táj vagy nagyszerkezeti egység
1. Ennek a kőzetlemeznek az alábukásával született meg Földünk leghosszabb vulkanikus hegysége.-lemez
2. Ausztrália legnagyobb feketekőszén-vagyonát rejtő tájának északi része ebbe a hegységrendszerbe tartozik.-hegységrendszer
3. A Csendes-óceáni és a Fülöp-lemez alábukási zónájában kialakult szerkezeti elem.-árok
4. Ezen az alföldön található az Aral-tó.-alföld
5. Észak-Amerika nyugati partvidékén húzódó hegység napjainkban is aktív tűzhányókkal.-(hegység)

5 pont	
---------------	--

15. A következő kérdések, állítások Ausztrália földrajzára vonatkoznak. Válaszoljon röviden a kérdésekre!

Gazdasági fejlettség alapján az országok mely csoportjába sorolható Ausztrália?	1.
A kontinens északkeleti partjainak közelében található képződmény, amely a műholdfelvételeken is felismerhető.	2.
Nevezze meg Ausztrália gazdasági térségének centrum országát, amely egyben az ausztrál nyersanyagok és élelmiszeripari termékek legfőbb felvásárlója is!	3.
Az állattenyésztés mely jellegzetes típusa terjedt el a kontinensnyi ország ritkán lakott, a partvidékektől távolabb fekvő térségeiben?	4.
Mely állatfajok tenyésztséből származnak azok az élelmiszeripari, textil- és bőripari nyersanyagok, amelyeket az ország exportál?	5. 6.

6 pont	
---------------	--

16. Tanulmányozza a térképvázlatot, és oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!**a) Nevezze meg a betűkkel jelölt, gyógyfürdőjükről ismert településeket!**

A:

B:

C:

D:

E:

F:

6 pont

b) Nevezze meg a számokkal jelölt tájakat!

1: -hegység

2: (hegység)

3: (hegység)

4: -árok

5: (néprajzi táj, értékeit nemzeti park őrzi)

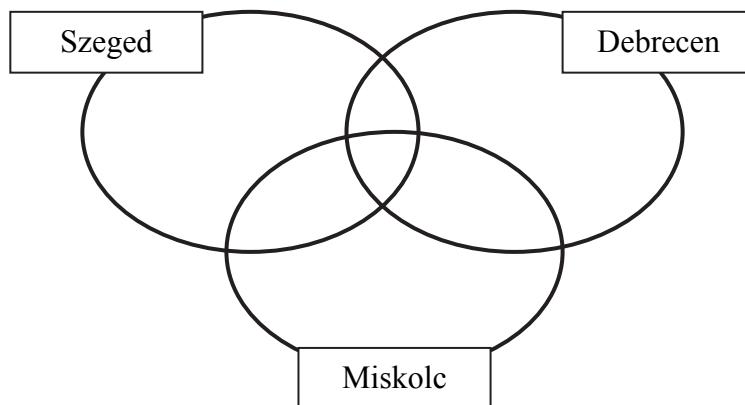
5 pont

c) Nevezze meg a római számokkal jelölt hegycsúcsokat!

I: II:

2 pont

13 pont

17. Írja a városainkra vonatkozó állítások sorszámát a halmazábra megfelelő helyére!

1. Vonzáskörzetében szénhidrogén-bányászat folyik.
2. Regionális központ.
3. Az ország jelentős vaskohászati üzeme működött itt.
4. Gyógyszergyártása kiemelkedő jelentőségű.
5. Nagy múltra visszatekintő élelmiszeripari üzemeiből ma is híres hungarikumok kerülnek ki.
6. A város ivóvízellátását főként karsztforrásokból fedezik.
7. Egyetemváros.
8. Óriás- és nagyfalvak valamint mezővárosok településhálózatába illeszkedik.

8 pont**18. Oldja meg a feladatokat!**

- a) Mely éghajlatú területeken jelentős az erdőgazdálkodás ma a Földön? Karikázza be a megfelelő éghajlat(ok) betűjelét! *A helyes válaszok számánál több bekarikázása pontlevonással jár.*

- A) tajga éghajlatú
- B) tundra éghajlatú
- C) egyenlítői éghajlatú
- D) szavanna éghajlatú
- E) mediterrán éghajlatú

2 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- b) Az ENSZ 2011-et az Erdők Nemzetközi Évének nyilvánította, ezzel is kiemelve az erdők ökológiai szerepét. Tanulmányozza a szervezet programjához készített logót, majd válaszoljon a kérdésre!

Milyen ökológiai, illetve gazdasági jelentősége van az erdőknek? Fogalmazzon meg hármat!

-
-
-
-
-

3 pont	
--------	--

- c) Hol találhatók Földünk halakban leggazdagabb területei? Karikázza be a helyes válaszok betűjelét! *A lehetséges helyes válaszok számánál több betű bekarikázása pontlevonással jár.*

- A) A selftengerekben, mert az oda beölő folyók sok tápanyagot szállítanak.
- B) A planktonban gazdag meleg vizű tengerekben.
- C) Az oxigénben gazdag hideg vizű tengerekben.
- D) A meleg és hideg tengeráramlások találkozásánál.
- E) A kevésbé szennyezett nyílt óceánokon.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el az alábbi internetes szövegrészleteket, majd válaszoljon a kérdésekre!

1. „Éheznek az Argentína partjainál élő pingvinek, mivel átlagosan 40 kilométerrel messzebbre kell elúszniuk táplálékért, mint régebben.” (www.elhetolet.hu)
2. „Végleg eltűnhet az atlanti kékuszonyú tonhalak tenyészállománya, jelentette be a Természetvédelmi Világálap.” (www.elhetolet.hu)
3. „A Fekete-tenger egykoron gazdag élővilágából mára gyakorlatilag csak három halfaj maradt fenn - közölte az ukrán Dél tengerek Biológiai Intézetének igazgatója.” (www.hvg.hu)

Nevezzen meg két lehetséges okot, amivel a szövegben leírtak magyarázhatóak!

—

—

—

.....

Mi a nemzetközi rövidítése a 2. szövegrészletben szereplő, 1961-ben alapított szervezetnek?

.....

6 pont

11 pont

A feladatlappal elérhető összes pontszám: 200 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

feladat sorszáma	maximális pontszám	elért pontszám
1.	13	
2.	10	
3.	5	
4.	15	
5.	7	
6.	12	
7.	13	
8.	11	
9.	25	
10.	13	
11.	15	
12.	9	
13.	9	
14.	5	
15.	6	
16.	13	
17.	8	
18.	11	
ÖSSZESEN	200	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		
ÖSSZESEN/2=	100	

javító tanár

Dátum:

pontszáma egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
Földrajzi ismeretek és képességek — feladatsor Írásbeli vizsgarész	

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: